

HANKESUUNNITELMA

ALUEELLINEN KULTTUURIN KEHITTÄMISHANKE

KULTTUURIA KYLILTÄ

YKSILÖLLISYYS - YHTEISÖLLISYYS - YHDENVERTAISUUS

LEADER
Päijänne

PAINO
VOIMA

Päijät-Hämeen
Kylät

PAINOVOIMA RY
PÄIJÄT-HÄMEEN KYLÄT
PÄIJÄNNE LEADER RY

Käyttötarkoitus

Kuntien kulttuuritoimintalin mukainen kehittämistehtävä Päijät-Hämeen alueella.

Lyhyt kuvaus käyttötarkoituksesta

Hankkeella vahvistetaan kuntien kulttuuritoimintalin toteutumista ja kulttuurin vaikuttavuutta 1) tukemalla kuntien kulttuuritoiminnan kehittymistä; 2) kehittämällä maakunnallista kulttuurin yhteistoimintaverkostoa; 3) tukemalla taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saavutettavuutta sekä osallisuutta tarvelähtöisesti Päijät-Hämeen alueen asukaskeskittymissä ja kylissä; 4) kehittämällä paikallisesti ja maakunnallisesti luovan alan yhteistoimintaa, toimintamalleja ja työllisyyttä.

Haettavan avustuksen määrä

200 000 €

Avustuksen suunniteltu käyttöaika

01.01.2021-31.12.2022

Hankesuunnitelma

Tavoitteet

Kehittämistehtävän tavoitteena on tukea kuntien kulttuuritoiminnan laatua, vaikuttavuutta, henkilöstön osaamista, asukkaiden yhdenvertaisuutta, alueellista vetovoimaa ja kuntien keskinäistä yhteistoimintaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kulttuuria kyliltä -hankkeen tavoitteena on varmistaa tämän kulttuuritoimintalin toteutumista kuntien sisäisesti sekä alueen kuntien välisesti 1) tukemalla kuntien kulttuuritoiminnan kehittymistä; 2) kehittämällä maakunnallista kulttuurin yhteistoimintaverkostoa; 3) tukemalla taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saavutettavuutta sekä osallisuutta tarvelähtöisesti Päijät-Hämeen alueen asukaskeskittymissä ja kylissä; 4) kehittämällä paikallisesti ja maakunnallisesti luovan alan yhteistoimintaa, toimintamalleja ja työllisyyttä. Samanaikaisesti hankkeessa pyritään vahvistamaan opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian toteutumista Päijät-Hämeen alueella sekä toteuttamaan alueellisen kulttuurihyvinvoinnin suunnitelman painopisteitä ja tavoitteita.

Kulttuuria kyliltä -hankkeen tavoitteet ja toiminta kohdistuvat erityisesti yhteisten maakunnallisten tuotantorakenteiden luomiseen ja kehittämiseen, kuntien kulttuuritoiminnan edellytysten parantamiseen, osallistavaan ja yhdenvertaisuutta toteuttaviin kehittämistoimiin, luovan alan työllisyyden parantamiseen ja kulttuuripalveluiden alueellisiin välittäjä- ja koordinoitirakenteisiin sekä kulttuurikumppanuuksiin. Hanketta toteutetaan toimija-, toimijuus- ja asukaslähtöisesti, todennettujen tarpeiden pohjalta. Kulttuuripalvelut, resurssit ja tarpeet ovat paikallisesti toisistaan eroavaisia, joten myös kehittämistoimet voivat vaihdella kunnittain, kohdistuen paikallisesti ja laajemmin alueellisesti tunnistettaviin tarpeisiin. Toiminnan yhteiskehittämisen myötä kuntien ja eri toimijaverkostojen välille syntyy aktiivinen ja keskustelevala kulttuuriverkosto, joka toimintamalleillaan tasoittaa kulttuurisen osallisuuden alueellista epätasa-arvoa.

TEAvisarin kulttuurin osa-alueen tulokset kuntien ja koko maakunnan osalta hyödynnetään kehittämistehtävän toteuttamisessa.

Keskeiset yhteistyökumppanit

Hankkeen päävastuullisena kehittämistehtävän toimeenpanijana, hallinnoijana, koordinoijana ja toteuttajana toimii Painovoima ry, joka on lahtelainen luovien toimijoiden yhteisö ja kulttuurin sateenvarjo-organisaatio. Yhdistys toimii valtiollisia, maakunnallisia, kunnallisia ja kolmannen sektorin kulttuuritoimijoita yhdistävänä kanavana. Hankkeen kokonaistoteutuksesta yhdessä Painovoima ry:n kanssa vastaa Päijät-Hämeen kylät/Päijänne Leader ry, joka maakunnallisena kyläyhteenliittymänä toimii kylien kehittämisessä yhteistyössä kylätoimikuntien, kuntien ja muiden tahojen kanssa osallistumalla aktiivisesti kylien elinvoimaisuuteen tähtäävään aluesuunnitteluun ja ohjelmapolitiikkaan, edistäen maaseudun ja kaupunkiseutujen vuorovaikutusta. Painovoima ry ja Päijät-Hämeen kylät sopivat hankkeen osa-alueiden tarkemmasta työnjaosta ja vastaavat yhdessä hankkeen kokonaistoteutuksesta.

Hanketta toteutetaan tarvelähtöisesti ja yhteistyössä Päijät-Hämeen kaupunkien, kuntien, asukaskeskitymien ja kylien kulttuuritoimijoiden ja kylä- ja asukas yhdistysten kanssa edistämällä vuoropuhelua ja mahdollistamalla yhteistyön kehittyminen, lisääntyminen ja kulttuurin yhdenvertainen saatavuus. Kunta sitoutuu kuntarahoitusosuuden rahoittamiseen sekä kulttuuritoiminnan ja yhteistoiminnan kehittämiseen yksityisen ja kuntasektorin välillä.

Lisäksi hanke toimii vahvassa yhteistyössä kaupunki-, kunta- ja maaseutualueiden luovien alojen toimijoiden ja toimijaverkostojen kanssa. Aktiivisina yhteistyökumppaneina toimivat myös alueella vaikuttavat yhteisölliset toiminta-alustat, joissa kulttuurisia käytäntöjä voidaan tunnistaa, kehittää ja jakaa ruohonjuuritasolla koko maakunta-alueen eduksi. Hankkeessa vahvistetaan ja syvennetään yhteyttä myös muiden valtakunnallisia ja alueellisia kehittämistehtäviä toteuttavien tahojen, Taiken ja TOO-verkoston kanssa, hankkeen tavoitteita palvelevasti. Valtakunnalliset luovien alojen yhteistyöverkostot toimivat taustatukena vahvasti tarvelähtöisen hankkeen asiantuntijatehtävissä.

Hankkeen maantieteellinen laajuus

Hanketta toteutetaan ja sen tavoitteita edistetään Päijät-Hämeen talousalueella, johon kuuluu tällä hetkellä yhdeksän kuntaa. Iitin liittyessä maakuntaan vuoden 2021 alusta, on kuntia yhteensä. Alueen suurimpana taajama-alueena ja maakunnallisena keskuksena toimii ns. Lahden keskustataajama, jossa asuu yli puolet maakunnan väestöstä. Kaupunkimaisia kuntia Päijät-Hämeen kunnista on 3 kappaletta (Lahti, Heinola ja Orimattila); loput kunnat ovat taajaan asuttuja tai maaseutumaisia. Päijät-Hämeen alueella on yhteensä noin 110 kylää ja alueen valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä merkittävimmät rakennetut kulttuuriympäristöt jakaantuvat maakunnan kaikkien kuntien alueille.

Kuntaorganisaatioiden kulttuuritoiminta on tulevaisuudessa yhä enemmän verkostoyhteistyötä ja edellytysten luomista kuntalaisten toiminnalle yhteistyössä kulttuurialan kolmannen sektorin, neljännen sektorin ja yksityisen sektorin kanssa ja välisesti koko maakunnan ja valtakunnan laajuisesti. Tällä hetkellä Päijät-Hämeen kuntien kulttuuritoimiminen ja kulttuuritoimintalaki toteutuvat eri tavoin, resurssein, osaamiskapasiteetein ja voimavaroin maakunnan eri kunnissa ja niiden erilaisissa asumisympäristöissä.

Kunnallisten kulttuuripalvelujen näkökannalta painopisteet ovat selvästi kaupunkimaisten alueiden kulttuuritoiminnassa, taajama- ja maaseutualueiden jäädessä vähemmälle tuelle ja huomiolle. Esimerkiksi maakunnan valtiosuosuslaitokset ja valtionavustusta saavat kulttuuritapahtumat ovat keskittyneet maakunnan kaupunkimaisiin kuntiin. Taiteen perusopetusta toteutetaan maakunnan alueella kolmessa kunnassa. Lisäksi vapaan sivistystyön laitoksissa tapahtuva kulttuurialan opetus kohdentuu alueen sisällä kaupunkimaisiin ja taajaan asuttuihin kuntiin ja jää valtakunnallisessa vertailussa määrällisesti matalaksi. Hankkeella pyritään madaltamaan näitä alueellisia epätasa-arvon rakenteita koko maakunta-alue huomioiden.

Kohderyhmä

Hankkeen kohderyhmänä ovat Päijät-Hämeen alueen kuntaorganisaatioiden, kolmannen, neljännen ja yksityisen sektorin kulttuuritoimijat, ammattimaiset taide- ja kulttuurialan toimijat sekä kuntalaiset ja kyläläiset. Hanketta toteutetaan kohderyhmät huomioiden eri tulokulmia lähentäen, kunta-alueiden väestö- ja ikärakenteet sekä osallisuuden sekä osallisuuden tasot huomioiden.

Hankkeeseen osallistuvien henkilöiden määrä (arvio)

Hankkeeseen toiminnallisesti ja/tai kokemuksellisesti osallistuvien henkilöiden määrä on laaja, laatu monipuolinen ja alueellisesti kattava. Hankkeella tavoitetaan 10 kunnan alueelta kuntatoimijoiden verkosto, kunnissa toimivat kolmannen, neljännen ja yksityisen sektorin toimijat. Hanketta koordinoivien tahojen, asiantuntijapalveluiden ja taide- ja kulttuurialan työllistämisen kautta hankkeessa työskentelee kahden vuoden aikana arviolta yhteensä noin 10 henkilöä. Lisäksi kuntaorganisaatioiden, maakunnallisen yhteistyön ja kyläorganisaatioiden kautta tavoitetaan arviolta 35 henkilöä. Kolmannen ja neljännen sektorin yhteistyömuodostelmalla hankkeeseen suoraan tai välillisesti osallistuu arviolta 100 henkilöä. Lisäksi maakunnan sisällä, erilaisissa asukaskeskittymissä, organisaatioissa ja laitoksissa tavoitetaan taide- ja kulttuurialan toimijoita, kuntalaisia ja kyläläisiä arviolta useita satoja. Kaiken kaikkiaan hankkeesta ei haluta rajata ketään pois, koska tavoitteena on saada mahdollisimman laaja kattavuus. Täten hankkeeseen osallistuu arviolta noin 200 000 henkeä.

Miten hankkeen kohderyhmä osallistuu toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin?

Esikartoituksessa toteutettiin Päijät-Hämeen kylille suunnattu tarvekysely, jossa tunnistettiin kylistä ja kyläyhdistyksiltä nousevia kulttuuritoiminnan kehittämisen tarpeita sekä toiveita ja kuntalaisia tavoitettiin mm. Heinolassa kuulemalla heidän toiveitaan kulttuuritoiminnan kehittämisestä. Lisäksi ennen varsinaista hanketta on tavoitettu osin alueen kuntaedustajia, joiden kanssa kunnista nousevia tarpeita ja toiveita on sanoitettu ja peilattu maakunnallisiin/valtakunnallisiin mittareihin.

Varsinaisessa kartoitusvaiheessa kontaktoidaan Päijät-Hämeen alueella toimivat kulttuuritoimijat, toteutetaan tarvekartoitus, räätälöidään tarpeisiin sopivat taiteellisiin interventioihin pohjautuvat kehittämisprosessit ja luodaan vuoropuheluun ja kokemuksellisuuteen pyrkivä, aktiivinen vuorovaikutusverkosto, jota arvioidaan hankkeen aikana ja lopuksi osallistujien parissa. Samoin kartoitetaan ja kehitetään kulttuuritoimintaa ihmis- ja tarvelähtöisesti muiden kohderyhmien osalta.

Aikataulu

2021	kohderyhmien kontaktointi/tarvekyselyt; yhteistyöverkoston luominen/kehittäminen; yhteisöllisten toiminta-alustojen toiminnan kehittäminen; kehittämisprosessin räätälöinti; interventioprosessin aloittaminen; seuranta ja arviointi
2022	interventioprosessi; osaamisen jalkauttaminen; yhteisöllisten toiminta-alustojen toiminnan kehittäminen; osallistavien kulttuurisisältöjen tuottaminen; seuranta, arviointi, raportointi

Sisällöt

1) kuntien kulttuuritoiminnan kehittymisen tukeminen

- luodaan ja kehitetään kuntaorganisaatioiden kulttuuritoimijoiden toimintaverkostoa tutustumalla eri kuntien kulttuuritoimijoihin, -toimintoihin, palveluihin ja olemassa oleviin yhteistyön muotoihin. Toteutetaan tarvekartoitus, jolla tunnistetaan alueellisia ja paikallisia tarpeita ja toiveita. Tutustutetaan kuntatoimijat toisiinsa luovien työpajatyöskentelymetodien avulla. Luodaan väyliä osaamisen, ammatillisen toimijuuden, identiteetin, hyvinvoinnin tukemiseen, työssä jaksamiseen sekä toiminnan kehittämiseen taiteellisen interventioprosessin kautta

2) maakunnallisen kulttuurin yhteistoimintaverkoston kehittäminen

- Tutustutetaan kuntatoimijat muihin alueellisiin ja paikallisiin kulttuuri- ja yhteisötoimijoihin ja aktiiviryhmiin, esim. tutustumiskäynnit kylissä, yhdistysvierailijat, työpajatyöskentely
- Tehdään tarvekartoitus ja ohjataan eri sektoreiden kulttuuritoimijat kehittämään kulttuurintuotantoa yhteistoiminnallisesti

3) taiteen ja kulttuurin yhdenvertaisen saavutettavuuden sekä osallisuuden kehittäminen tarvelähtöisesti Päijät-Hämeen alueen asukaskeskitymissä ja kylissä

- paikallisten toimijoiden ja asukkaiden aktiivinen kuuleminen ja vaikuttamiskanavien kehittäminen
- yhteisölliset toiminta-alustat ja niiden kulttuurintuotanto
- osallistavat ja osallisuuden mahdollistavat kulttuurisisällöt ja -ympäristöt

4) paikallisen ja maakunnallisen luovan alan yhteistoiminnan, toimintamallien ja työllisyyden kehittäminen

- kuntien kulttuurijärjestöjen kontaktointi sekä osallistumisen tapojen kartoitus ja kehittäminen
- paikallisten taiteilijaverkostojen tunnistaminen, niiden kehittäminen, yhteen tuominen, aktiivinen esiin nostaminen sekä työtilaisuuksien lisääminen ja ammatillisen toimijuuden kehittäminen

Kustannusarvio

Koko hankkeen kustannusarvio on 200 000 €, johon Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustusta haetaan 95 %, yhteensä 190 000 € ja kuntarahoitus haettavasta summasta on 5 %, yhteensä 10 000 €. Kunta/kaupunki osallistuu 1.1.2021-31.12.2022 hankkeen kuntarahoitukseen 1000 €/lla (500 €/vuosi).

Viestintäsuunnitelma

Viestinnän tavoitteena on saada toiminnan kohderyhmät tietoisiksi toiminnasta, saamaan toiminta tunnetuksi ja tuomaan toiminnalle mahdollisimman laaja näkyvyys. Kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta eri väestöryhmissä pyritään edistämään tavoittamalla monipuolisesti eri ikäisiä ja lisäämällä osallisuutta aiheen tiimoilta.

Viestinnän keskiössä on alueen kuntaorganisaatioiden, kolmannen, neljännen ja yksityisen sektorin kulttuuritoimijat, ammattimaiset taide- ja kulttuurialan toimijat sekä kuntalaiset ja kyläläiset. Viestintää pyritään kehittämään niin, että yhteys ja kahden vuoden aikana luodut verkostot alueen toimijoiden välillä jatkuvat myös alueellisen kehittämistehtävän jälkeen. Pääviestinä on toiminnan esiin tuominen ja verkostojen luominen eri organisaatioiden sekä toimijoiden välille, organisaatiokohtaisesti mutta myös kulttuuritoimijoiden yli kunta- ja organisaatorajojen. Vuorovaikutusta vahvistetaan aidoilla kohtaamisella ja rehellisellä tekemisellä.

Viestinnässä hyödynnetään olemassa olevia kanavia, jotta tavoitetaan tehokkaasti kohderyhmät ja olemassa olevat seuraajat/verkostot saavutetaan mahdollisimman tehokkaasti. Käytössä on esimerkiksi Painovoima ry:n, Päijät-Hämeen Kylien ja kuntaorganisaatioiden sekä kolmannen sektorin viestintäkanavat (some, nettisivut). Paikallista mediaa pyritään saamaan aktiivisesti mukaan tuottamaan sisältöä kehitystehtävän toiminnasta. Viestinnän vastuut jakautuvat Painovoiman ja Päijät-Hämeen Kylien edustajien kesken kehittämistehtävän työroolien mukaisesti.

Seuranta ja raportointi

Hankkeen toteutumista ja tuloksia kirjataan sekä seurataan koko hankkeen ajan. Alueen kunnat ja yhteistyökumppanitahot pääsevät säännöllisesti seuraamaan hankkeen edistymistä ja ovat mukana hankkekokonaisuudessa monipuolisesti. Hankkeen lopussa tehdään hankeselvitys, joka sisältää muun muassa talousraportin ja tuloksellisuusraportin. Loppuselvityksen valmistuttua hankkeen tuloksia voidaan julkisesti jakaa ja arvioida.